

KAYIT DIŐI İSTİHDAMIN MALİYETİ*

KayıtdıŐı istihdam, çalıŐanların gelir getirici çalıŐmalarının kısmen veya tamamen ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının (Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), Gelir İdaresi Başkanlığı, alıŐma ve İŐ Kurumu İl Müdürlüđü) bilgisi dıŐında bırakılmasıdır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Hanehalkı İŐgücü AraŐtırması 2013 yılı sonuçlarına göre; esas iŐlerinden dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanların toplamı 9 milyon 379 bin kiŐidir. Bunların 3 milyon 258 bini ücretli veya yevmiyeli ve 2 milyon 985 bini ise kendi hesabına çalıŐan konumundadır. İŐveren olarak çalıŐan 181bin kiŐi, ücretsiz aile iŐçisi ise 2 milyon 955 bin kiŐidir.

Sosyal güvenlik kapsamında olmayan toplam 9,4 milyon kiŐinin 5,0 milyonu tarım kesiminde, 4,4 milyonu ise tarım dıŐı sektörlerde istihdam edilmektedir. KayıtdıŐı istihdamın yaklaŐık yüzde 58'i erkek (5,4 milyon kiŐi), yüzde 42'si ise kadındır (4 milyon kiŐi).

TÜİK verilerine göre 2013 itibariyle kayıtdıŐı istihdam oranı yüzde 36,75'dir.

Ülkemizde iŐveren ve kendi hesabına çalıŐan dıŐında, ücretli veya yevmiyeli ile kendi hesabına çalıŐan ve fakat herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanların toplamı 6 milyon 243 bin kiŐidir.

Türkiye'de kayıt dıŐı istihdamın sosyal güvenlik sistemine ve daha da önemlisi ülke ekonomisine maliyeti fazladır. Asgari cret temel alınarak yapılacak bir hesaplama, kayıtdıŐı istihdam nedeniyle alınamayan sosyal güvenlik prim ve vergi kaybının boyutunu ortaya koymaktadır.

2013 yılının ilk altı aylık döneminde geçerli olan asgari ücret tutarı brüt 978,60 TL/ay'dır. İkinci altı aylık dönemde geçerli olan brüt asgari ücret ise 1.021,50 TL/ay'dır.

KayıtdıŐı istihdam edilen ücretli veya yevmiyeli ile kendi hesabına çalıŐan toplam 6 milyon 243 bin kiŐinin, ortalama yıllık asgari ücret tutarı üzerinden kayıtlı duruma getirilmesi durumunda, devletin gerek sosyal güvenlik primi (iŐsizlik sigortası primi dahil) ve gerek gelir vergisi açısından -yıllık bazda- önemli geliri söz konusu olacaktır.

I- cretli veya Yevmiyeli alıŐanlar için böyle bir hesaplama yapıldığında;

Kayıt dıŐı iŐçi veya yevmiyeli istihdamdan dolayı devletin yıllık kaybı;

* iŐçi-iŐveren SGK primi olarak 11,1 milyar lira,

* iŐçi gelir ve damga vergisi olarak 2,4 milyar lira,

* iŐçi-iŐveren iŐsizlik sigortası olarak 1,2 milyar lira,

olmak üzere **toplam 14,7 milyar lira** olarak hesaplanmaktadır.

II- Kendi Hesabına alıŐanlar için bir hesaplama yapıldığında ise;

Kendi hesabına çalıŐan ve fakat kayıtdıŐı çalıŐanlardan devletin sadece yıllık sosyal güvenlik primi (asgari ücretin yüzde 33,5'i) kaybı **12 milyar lira** olarak hesaplanmaktadır. Bu kiŐilerin, en azından asgari ücretli kadar vergi ödeyecekleri varsayıldığında ise bu tutar **14,2 milyar liraya** ulaŐmaktadır.

Böylece, kayıtdıŐı istihdam edilen sadece ücretli veya yevmiyeli ile kendi hesabına çalıŐan toplam 6 milyon 243 bin kiŐinin sosyal güvenlik ve vergi kaybı toplamı yıllık 28,9 milyar lira olmaktadır.

Enis BAĐDADIŐLU / TÜRK-İŐ / 18 Mart 2014

* 2013 Yılı KayıtdıŐı İstihdam ve 2013 Yılı Asgari cret Temel Alınarak hesaplama yapılmıŐtır.